

Tag på historisk rejse gennem det danske landskab

Geograf og historiker Peder Dams bog *De danske landbebyggelser i 1680'erne* er et væsentligt og enestående opslagsværk inden for dansk landskabshistorie.

Gennem en dybdegående analyse af Christian 5.s matrikel fra 1680'erne formår bogen at afdække landbebyggelsens historie på en måde, der fascinerer denne anmelder og helt sikkert mange landinspektører, som interesserer sig for historiske landskaber og historiske landskabsdata. Her er der tale om data i matrikler fra før landinspektørprofessionen blev født i 1768.

Den første del af bogen giver en omfattende baggrundsforståelse for matriklens tilblivelse, der præsenterer tallene fra tabellerne og kortlægger dem. Herved gives læseren et historisk overblik over perioden på en lettilgængelig måde. Peder Dam – der til daglig er museumsinspektør og GIS-ansvarlig hos Museum Odense, og tillige er forfatter til det med rette meget roste bogværk *Kortlægningen af Danmark* – formår at gøre bogens indhold om det danske landskab tilgængeligt på flere niveauer.

Med sine fire detaljerede tabeller, der

dækker alt fra bebyggelser og sogne til herreder, amter og landsdele, samt tiden efter nutidens kommuner, tillader bogen forskellige tilgange til oplysningerne og henvender sig dermed både til de nysgerrige læsere og de mere dedikerede forskere inden for emnet – og særligt dem der håndterer og kan anvende GIS-analyser til temporale analyser.

Der er grund til at rose bogens balancerede tilgang mellem det specialiserede og alment forståelige, hvilket gør den relevant for både specialiserede landskabsforskere og studerende samt en bredere læserskare med interesse for specifikke lokale landskabsanalyser. Tilgangen til matriklens historiske data er gjort meget pædagogisk stram.

Et væsentligt element i bogen er de interessante landsdækkende kort, der viser variationer i agerandel pr. ejerlav, udbredelsen af forskellige dyrknings-systemer samt den geografiske fordeling af hovedgårde, enkeltliggende gårde og landsbyer.

Disse kort, sammen med cases, giver læseren mulighed for at fordybe sig i lokale variationer og forstå de komplekse mønstre inden for dansk agrarhistorie.

Bogen og dens databaggrund må forventes at få en central placering som grundlag for politiske og planlægningsmæssige beslutninger om ændringer i landbrugslandskabet, herunder fremtidig udtagning af produktive landbrugsarealer.

Bogens forfatter tilbyder på sin LinkedIn-profil, at bogen kan downloades som PDF-fil, og samme sted kan også findes adgang til download af analyseklare GIS-data fra denne historiske matrikel. ◀◀

De danske landbebyggelser i

1680'erne ved Peder Dam

Syddansk Universitetsforlag, 2022

589 sider, indbundet, illustreret i farver

Vejledende pris: 398 kr.